

Sitamanga – 4

Kanimmasittâtailigiak

HIV-mik

Atuagait mitsânut HIV/AIDS Inuit nunalituKauvinginni

Sitamanga – 4 – Kanimmasittâtailigiak HIV-mik Atuagait mitsânut HIV/AIDS Inuit nunalituKauvinginni

Allatausimajut 2000-mi ukununga
Pauktuutit Inuit AnnauKatigenginnut

PikKujausimajut adjiliugianga tamna allatausimajuk nunalituKaujunut
atuttausonguniammat pikKujitillugu Pauktuutit Inuit AnnauKatigengit.

kenaujangit sivullinginnut (ilanga 1-6) pisimajuk
InosiKatsianimmut Canadami kamajinginnut
ejatsatâttsisiKattatunillu amma HIV/AIDS Pitâttailsininginnut
amma NunalituKait Pigiasiutigillugu Suliaginiattanginnut.

Isumagijaujut uKajait tapsumani atugatsami pijut allasimajumit
pisimangitangit InosiKatsianimmut Canadami kamajinginnit.

ISBN 1-894396-15-4

Matunga akKisuttausimajuk Alook Ipellie-mut
Allanguattiutinga Heather Campbell

KanuilingagiaKammangât akKisusimatsianingalu
Nortext Multimedia-kunut

Adjinginnik pijausot Inuktitut syllabics,
Labradorimiutitut Kablunâtullu.

Kaujigiallagumaguvit ugvalu tikisaigumaguvit
maunga uKasonguvutit:

ᐱᐤᐃᐤ ᐃᐤᐃᐤ ᐆᐅᐅᐅᐅᐆᐆᐆᐆᐅᐅᐅᐅᐆᐆᐆᐆᐅᐅᐅᐅᐆᐆᐆᐆ

PAUKTUUTIT

Inuit Women's Association

Pauktuutit Inuit Women's Association
192 Bank Street
Ottawa ON K2P 1W8
Phone: (613)238-3977
Fax (613) 238-1787
E-mail: health@pauktuutit.on.ca
Website: www.pauktuutit.on.ca

TusakKauven nipligamâ?

Leetia paitsijuk

AjulikKâgani AIDS-mut pijaudluni 1992-mi, Leetia Geetah aiKattalautuk unuttumaginnut tachânettunut nunalituKauvinnut uKâlautiKagiattudluni ilinniatitsigiattudlunilu Inunnik mitsânut HIV/AIDS-Kanimmasinginnut. Sivungani jârini, kappiasunik AIDS-nik Kimaititsisimajuk nunanganik kamagjaunialidluni Kaujimangitaminut siKingattini. Taimâk pijaunik tasiunniKanalidluni pilluangugiamut AIDS-nut ilinniatitsigiamik puigujauniaganillu taimâk pisimanninga.

PiusiKanningagut piujukkut inosiKasimanimmigut inosiKatsianikkulu, asingit Inuit tukisililauttut ulugiannatunik salakkumautigigiaKajattinillu HIV/AIDS-kut ilonnatigut. Leetia takutitsisongulauttuk ilonnatinik tavatuangugaluagutta asiangutitsisongujugut.

Ukausingit angajukKângata

Veronica Dewar

IsumajâgutiKammagikKunga mit-sânut inosiKatsianingit Kanuingi-ninginnulu Inuit. InosiKatsiatân-nik atugiaKavuk kamatsianimmik uvattinik, ilinnialuta sunanut ino-siKatsiaKattanimmik ammalu atu-giamik sunanut ilisaKattama-ngâta.

Ilonnatik nunalituKauvingit asinginni nunanni tatamimmagit-tut sutagga HIV/AIDS Kanimmas-et KimattautitsiKattamata sug-usinnik tiguagijaugiaKanalittil-ugit.

Unuttovugut tusasimajugut inikkâsimajanginnik Leetia

Geetah ap amma Kaujimagivu-nga imminik unuttugalannik. asinginnik Inunnik HIV-ngunigat-tamik Kanimmasittâsimajunik.

Unuttumaget Inuit tuKutausim-aligettut AIDS-kut. Kaujisim-alikKungalu kappianalittukut unutsivalliatuinnatut NunaK-akKâsimajut inosuttungit aittunattutâKattaninginginnik. Pituinnalugongituk sollu Kaujim-anginingit ugvalu ilagigumaKat-ualigamillonet, atammijulli su-nanut imminik-kamagitsiagia-mut.

Unuttumagiuvugut Kaujim-

ajut Kanuk pitsâtailigiamut imm-inik HIV-tâtailigiamut, ajudlulalit-tauk.

Tamakkua atuagait atugajat-tatit suliagiligunni igvit nunanni Kaujivalliagiagutigillugit kinakku-tuinnait Kaujigialet nalâgut. Nunavut kajusimajutsauvut iligiallagiaKajattinik amma sugu-sivut. Siagutsuanit piusigiKat-talauttatit Inuit Kaujimajut sug-iamut Kanuinianginimminik. HIV mânna sakKititsijuk salakkumau-timmik. Kaujimajattit suliag-illugulu tamanna salagigajat-tavut.

KaujijaukKujait

Nakummegattavut tamakkua Pigiasijaummat kati-mattiudlutik IlauKataulauttut:
Obed Anoe, Olive Binder, Roda Grey, Vinnie Karetak, Morty Iqqaqsaq, Elena Labranche, Roger Mannilaq, Louisa Ukaliannuk, Maggie Webb, Zipporah Ypma, tamânelaungipata suliagidlugu pijagettaugajalaungi-tuk. Nakummek allativut Todd Armstrong, aulatsi-jivut, Catherine Carry amma akKisuijivut allataujunik Veronica Dewar, Tracy O’Hearn amma Janet McGrath. Nakummek ablasângutitsiKattatut, Leonie Kunnuk Inuktitut syllabics amma Hilda Lyall amma Edna Winters Labradorimiutitut oKausinginnut. Nakummek unuluannut allât fifty nunalituKauvinnut Kimiggutillugit ilaKadlutik Dr. Brooks amma Dr. Angel Ottawa-Anniasiugvinganit ikajummagilaummata.

Sivungagut

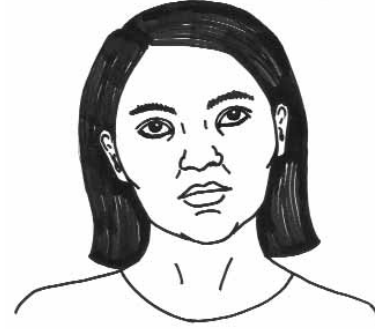
Tamna saxinik-ilagelik pitalik uKausinik Kaujitsinimmut HIV ammalu AIDS. Taijangit ukua 1. *HIV/AIDS: Ukausingit*; 2. *Timippit Kanimmasinnut akigattuninga amma kamagijaun-ninga HIV-Kammangât*; 3. *HIV: Ulugiannatungit*; 4. *Kanimmasittâtailigia HIV-mik*; 5. *Annait amma HIV/AIDS*; 6. *Aittunattuit Kanimmaset amma HIV*; Tamakkua atuagait atuKattangit Kaujitsijunit ununinginnilonnit HIV-mit piungilidjiusimanningit InoKatigennit sutagga ununingit atugasuaguttigik nalâgogajangit ammalu asiangusaina-matalu. UKâlaKatiKallutit paitsijimmik, inosiKatsianimmut suliaKattimik ugvalu ânniasiuutimik igvit nunalituKauvinni, saninnejuni nunanni ugvalu aullavigigiaKaKattatannut ininginni. Pauktuutit pannainilet atuinnguttigiamut ammalu saimmatitsigiamik Kaujisiutinik ununut inoniKajunut HIV/AIDS-Kadlutik amma asinginnik pisogi-jamminik kenaujaKaligunik.

Kanimmasittâtailigiak HIV-mik

Kanimmasittâtailigiak sivulliutillutit – Kagitait

IlagenniKagumalluni ippiniannet ammalu nalligugugiamut isumaKannik maggonguvok pitsatunilek nalunatsiKattatok Kanuk isumaKalimman-gâtta. Piunippâkut Kanimmasittâtailigiak HIV-mik isumaKatsialuta Kaujimatsialutalu Kanimmasi-ugutiuKattatunik. Ejalukait imialuillu naluttis-iKattâtok atullutik Kagitattinik isumaKatsiagiamut Kanuk pinialimmangâtta. Ilonnâgut Kanuinia-ninginittinik aittutaunianginata HIV-mik Kagitannik atugiaKavutit isumaKatsialutillu.

kinalonnet oKagunnangituk sollu kina HIV-Kammangât takunnâtuinnadlugu. Ajunnamagittuk.

Isumagidlugu Kaujimagasuginnik kina HIV+mik KanimmasiKammangât amma kina pitaKan-gimangât uvattinut ulugiannasok.

Kanimmasittâtailigiak kingulliutillugu – uvinet

Uvinet agviagutigitsainatait Kanimmasittâtailigiamut HIV-mik iluanoniangimat igvit timippit, tagvali Kanimmasittâtailititsiniattuk kisiani sollu

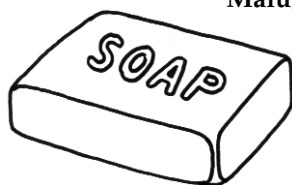

Kitsuasimangikuvit kilisimangikuvillu. Aggavut itigavullu kilitsisok Kitsuasimadlutillu tamât. Niginnik, salummasainillu kigutittinik ugvalu

atunnik salummasaigutimmik kilitsisok Kanitta iluanik. Kangatuinnak ilipsigutta sunamik illiata pânganut ititta pânganullonet, ugvalu usuttinik sunamut potsigutta, attuagalanningit kilitsisot uvinittinik. Aunangikaluaguvit kilisimagajakKutit.

Atuliguvit aggajânnik aggani ugvalu pom-mik usunni agviagajattut uvinittinik aittutauga-suangimut HIV-mit. **PitâgajakKutit ponnik aggajânillu inosiKatsi-animmut ininganit, paitsijinit ugvalu ejanik niuviatsalinnit.**

Malugigatsak: Sollu uvinet attuigajappat timingata imanginnik asippit pijakKum-iungituk, ikKanammagikKuk ugvasiagiamut attutaujuk atullutit ugvaautimmik imammilu tagvainak.

IlagenniKagumalluni Kanuinginik – kajusiutittâluni

IlagenniKagumalluni Kanuinginik ilagiállalik atu-tuinnalugani ponnik. Mitsânongajuk IsumaKanniup sukKânak. Sugumautivut mitsânut ilagenniKanniup attuisot uvagut isumattinik, ippiniagusittinik, uppinitinik amma timittinik inonivut nállugu.

kajusiutiKannik mitsânut ilagenniKanimut atugiállajutsauvuk sunaummangâta uppini-vut, sunaummangâta ilaget idligijangit ilisimajavut ilinniatitaugatta ammalu sunaummangâta timipta Kaujigtigasuaatangit Kanuingininginnut. kajusinnik Kanga kinamillu ilagenniKammangâppit pimmag-iuvuk kajusiutiginiattait. Tamna kajusiutiginiattait isumajâgutigimmagillugu akunik piluattukullu, tagvali kajusiutiginiattait imminik kisivit. Sunait Kanuingitut kinamut nammagajangimijut immaKâasianut.

PikKujaulautsimanak asinnut ilagenniKagumalippat sunakkut. Imminik pivitsaKavutit

kamagigiamut imminik timinnik. Igvit pivitsaKavutit “aukâgiamut”.

Ulugiannatotuinnalungilak aittutaugiamut ilagennikut aittunattumik (STD), sollu aittunattumik ugvalu taimaittunik asinginnik tamanna pimmag-iuvuk kajusiutigijannut. Mâna, ulugiannaninga aittutaugiamut HIV-mik anginippaavuk kajusiutigijappit, amma.

Agviagutet piujukkut sunialimmangâppit

IlagenniKagumalluni ippiniagusets pitsatuniKammagikKut KaujimatitsiKattangitut Kanuk isumaKalimmangâtta.

Ilagennik piujummagiusok nallinikkut ilageKatiKadluni. Nallinik tamât ilagiKattangitanga ilagennikut ilageKatikadluni.

kinakkutuinnait ippiniagamajut nalligijaugiamut ugvalu nalligusunniKanniminik. Ilangani gumannivut nallinimmik piluadlaimmat nalunatsisonguvuk timittigut nalligusugiamut ilagenniKannikullu.

Atunnik ejalukannik imialunnilu attuiKattatuk Kanuk isumaKammangâtta imminik ammalu uva-

gut suniattatinik. AgviaKattamata atugiamut uvagut Kagitattinik piujukkut sunialimmangâtta.

kinakkutuinnait atugiállagialep piujunik, Kaujimautesianik piujukkut kajusiutiginiattatinik. TukisigiaKavutit ulugiannatunik HIV/AIDS-nullu, ilagenniKadluni aittunattunik Kanimmasinik (STDs) amma pitsaKadluni piujukkut suniammangâppit imminik.

Sollu atuinnaungikuvit oKâlautiKagiamut ilagenniKannimik, HIV/AIDS, STD-lu amma pitsaKannimut kinamik Kaujimatsiatumik Kaujimautesianik, tagga atuinnaungilatit ilageKatiKagiamut. Atuinnaunguttilaugit imminik.

Nalliagon?

Sunatuinnanik apitsotiKavuk uvattinut imminik apigiutigiKattatattinik Kanga isumaKaligatta ilagenniKagiamut. Tagga ilangit apitsotet isumagijaugialet:

- Kanunginna inutuKaunik inutuKaunimmut nammatong?
- NalliniKalikKingâ?
- Kanga atuinnauniakKinga ilagenniKagiamon?
- Kanuk KaujiniakKinga atuinnauligumâ?
- Kanuk unuttigivat ilagisokka unuluadlalippatâ?
- PikKujauladlalikKinga ilagenniKagiamon?
- UtakKigiaKavinga aippatânninon?
- kamagitsiasoga suguseng?
- UtakKigumavinga aippatâkKâangâ?
- Summat ilagenniKaKattavingâ?
- Kaujimavinga aittutauttailigiamon?
- AtuinnaumagilikKinga angajukKângugiamik sugusinnon?
- AngajukKângugumalikKingâ sugusinnon?

Tamakkua ilagituinnagivait apitsotigigumajappit. ImmaKâ asinginnik apitsotiKaluvivutit. AtuinnaugiaKavutit kiugiamik ilonnainik apitsotinik pigiasikKânak ilagenniKatsainagiamut.

Nammatut kiugutittit apitsotigijannut ilunnevut igvit. TamânejuKavutit unuttunik adjigengitunik kiugutinnut tamakkununga apitsotinut sollu inuluviniKavuk silatsuami. NâmmasimagiaKavutit kamagiamut kamagigiaKajannik nâmmagijannut. Akiliutigillugu imminut uttugiamut piunippâkut sunialimmangâppit nâmmagijannut.

IkKasullutit mitsânut imminik. Isumagillugit sujaugajannet aittunattutâttailiguvit ilagenniKallutit,

IlaKalautsimangituk

IlaKalautsimangituk immaKâ tusalautsimajat oKausik inunnut atuttautillugu oKâlautiKalimmeta ilagenniKanimmut. IlaKalautsimangituk nalliagut sunialimmangâppit ilagenniKanikkut ugvalu kajusiutiKannikut utakKigiamik aippatâninut ilagenniKakKânak. **IlaKalautsimaniangininginna oKatsiamagiutet imminut.** Unuttuit inuit uppisot taimâk piunippaugajanninganik ammalu kajusillutik utakKigiamut ilagenniKagiamik unuttutigit sunatuinnatigit.

Ilonnagalattik uppiolet pimmagiutimmigit maligatsalet mitsânut ilagenniKagiamut ilukKusinginnik. ImmaKa isumaKagajakKutit sunakkut ilinniatitausimaguvit kajusiutiKagiamut ilaKalautsimanianginimullu.

Ilangit inuit kajusiKattatut ilagenniKania-

nginimminik inosiKatsianinga pidlugu. Ilisimajut sulijunik kajusiniadlutik uluginnaKanniganik HIV/AIDS, STDs, nutagatsaKannikut amma sugajattunik ilaKagiamut tagvainauluak kappianaluadlamata.

InuKavuk ippiniammagittunik tamna ilaKanik aittosiangusimajuk tunisogidlugu kinamut nalligidlataminut. Piulimagumajuk tunitsigiamik piuginippâginiattaminut ilagilegunik inosiKaKatigillugu.

Ilangit inuit kajusiKattatut utakKigiamut sutagga Kaujimagamik suli atuinnaungitut ilaKagiamut. Nalunginamik ilaKagiaKanginimmut nalunangilak Kaujimatsiagiamut aittunattutâtaitligiamut HIV-mik amma STD ugvalu nutagatsatâgiamut. **Isumagilauguk!!!**

Atautsimik ilaKainnatuk

Atautsimik ilaKainnatuk oKausik inunnut atuttautittatut tukittâgutigidlugu ilaKannimmut Kanukkiak, sollu katititaujuKammat. Unuttuit inuit uppijut oKatsiamaginninganik kisiani tapsuminga ilagenniKajutsaulinninganik taipsumanganit. Ilonnagalattik inuit uppijut atautsimik ilaKainnanik oKaluattuk asiagut ilaKatuinnaniup. Tamakununga, amma sollu KiaKatigeKattalutik sollu, ippiniaKatigellutik, ilagennikut amma asingitigit sugalannikut aippagidlugu akunik amma ilagetsainalutik. OKammagittuk suliaKatiginikkut uKumaittukut ilonnatik ilagedlutik piusigiKattatangitigit. **Atautsimik ilaKainnatuk oKatsiamagittuk akungani maggok inok piusigigumajangitigit.**

Ilonnagalattik uppiolet ikajusot pigumappata atautsimik ilaKainnatukkut. Tamakkua uvlusiusot sollu katititaujuKammat nalunaikkutâtittaummat uvlunganik maggok inok atautsiutitaummânik. IkKanavullu ikKaumagiamut pillugit unuttumaget sollu tugâgutitsanik, sinnatomagijannik, atugiallagumajannik ammalu uppigijannut uKaudjau-simannet mitsânut ilagellutik Kanga ilupsitâtitsigasuaninnut isumagiligunni ilagetsainanialittutik.

UnuluadlaKut inuit nammatumik isumagi-gianga Kanuk ilagenianniminik ugvalu Kanuittumik kinamik ilaKagiamut. IsumagiKattangitanga jaret sivunganettut. IsumaKatuinnaKattatut mân-namutuinnak.

Atautsimituinnak ilaKainnatuk inosinga nâllugu

Ilangit inuit ilaKalautsimangitut atautsimik ilaKainnaKâdlutik. Ilangit asimminik ilaKasimajogaluat ilagenniKaKattadlutillu. Inuit pitsâtailigutiKangimagd lutik ilagenniKaKattatut ilattâKâgatik HIV-tâniadlutik Kaujimagakik.

Unuttuit inuit ilaKagiasigamik uppisot ilaKainnialinniminik. Sollu ilagegunnaigunik sollu kajusiniadlutik asianik ilaKagiamut. Atautsimik ilaKannik kingulligetillugit taijaujut atautsimik ilaKainnialidluni. Taimaittuit atautsimik ilaKainnanik uivisâjojâniailittilugu uppininnik ulugiannatumik aittutaugajangitutit HIV Kanimmasinganik.

Unuttuit inuit isumaKaKattatut oKausik atautsimik ilaKainnatuk aittutaugunnangitut HIV-mik, taggali aittutausonguvut. IkKanammagik-Kulu uKâlaKatiKagiamut ilageniattanik siagutut piusigisimajanginnik ammalu atautsimik ilaKatsainanik Kanuk tukiKammangât tapkununga. Pigumannik atautsimik ilaKainnagiak tukiKangilak atugiaKangitutit Kaujisiutinik ilagennikut, HIV/AIDS, STDs ugvalu nutagatsaKannimut. Nalunangimat, tamammik inok ilagejok Kaujimatsiajutsauvok sulijunik.

Atautsimik ilaKainnatuk pitâttailititsisonguvuk aittutaugiamut HIV-mik sollu tamammik inok ilagetsainatuk:

- KaujimaKatigetsiapânnik piusigisimajamminik;
- kamagijaugiallatâttaunik HIV-mik KanimmasiKammangât satsini takKini pitaKanginigattaviani;
- tigumiallutik oKasimajamminik asimminik ilagenniKanianginimminik;
- pitaKallutik sulijunik mitsânut HIV/AIDS, STDs amma nutagatsaKannimut;
- atugani tapkuningatsainak kapputinik.

**Kaujimangikuvit kinaummangât tutijait,
ulugiannatumevutit aittutaugiamut HIV-mik!**

kamatsianik ilagennimut

Sollu inuit tunitsingipata aittuingipatalu timiup imanginnik ilagenniKadlutik tajjaujuk Kanuigani

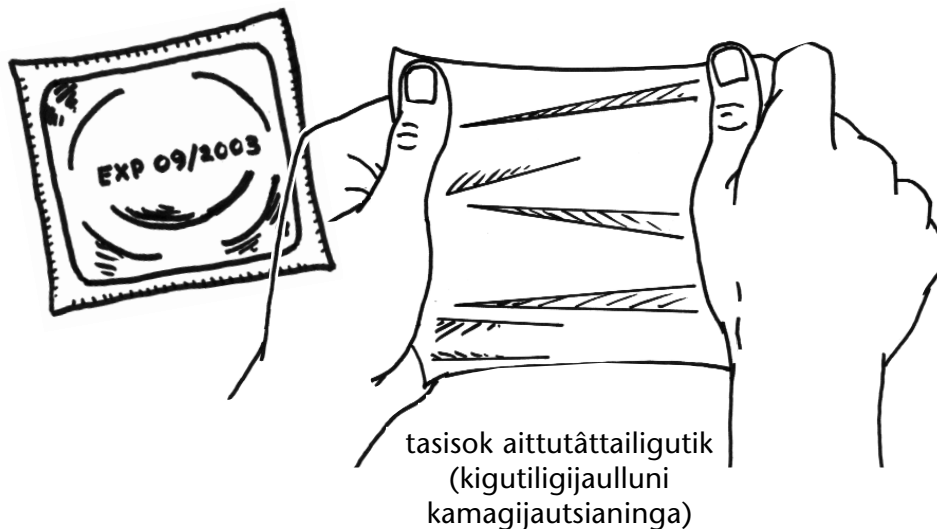
ilagennik. kuninnianik, niugannik âkKituinillu iluKusiungitut aittutaugiamut HIV-mik.

kamatsianitsak ilagennimut

Kanga inuit ilagenniKammata sollu pakidlutik ugvalu ilagennik Kanimmigut aittutaugajattut HIV-mik iluanoppat timingata. Kanuinginits-auluni ilagennik tajjavut atulluni pokmik asinginnilu puvisonik nukKatitsisonik timingata imanginnik asitta iluanoniangimata timittinut.

HIV-nginna kappianattuk ejanut akKitaugun-nangituk Kanimmasik. Allât atautsimituinnak ilaKainnagaluagutta sollu tamattik igvit aippailu

ottutausimangikottik, ugvalu sollu isumaKaguvit aippait tatituagingikunni, atutsainagiaKavutit aittutailigutinnik. AtausiatuinnagajakKutit HIV-tâgiamut iluanut timippit. Kajimangilagut kina HIV-Kammangât takunnâtuinnadlugu.

Atuniannak saugatsop amittajanganik pommik HIV-mut aittutauttailigutigilugu

Pongit

Unuttugalait inuit tusasimalittut tamakkua pongit aittutauttailiugutiuKattatut HIV-mik. Sulijukut, kisimik pongit sanasimajut pivisongutillugit aittunattutâtailiugutiusot HIV-mik. PitaKavuk ponnik pisijausonik sanasimajut saugatsob aminganit. Saugatsob aminganit pot aittunattutâtailititsiniangitut HIV-mit.

Allât povisot pot piunippaungitut. Allât ottutausimagaluagunik siKumigunnanginginit kuvisonguningillu, siKumesonguvut kuvisongudlutillu. Kaujimajauluat pot siKumisonguningit ugvalu atugajangitut tamakkua inuit Kaujimalungimata Kanuk atutsiangit. Tamaita angutet annailu ilijutsauvut Kanuk atugiamik ponginnik nalâgut taimâk nallia Kaujimaniammat tamna pok ilijautsiasimanginganik.

Atunnik ponnik atut-sialugit uttusainanikkut kisiani. Angutet uttusainajutsauvut ilipsigiamik pommik pitsigiaKanimmilu ilaKagani imminik attugalattuk nalikkâmigut.

Tamanna ikajusok tamakkuninga ippiniatsianiammata Kanuitsaganilu atuniammat ilaKaliguni. Tapkua ilagejok uttuKattalutik pomminik kinguligellutik.

Ponikkua atuttaujutsait tamât ilagenniKalliguvit ugvalu ilagennikut Kaningitigut.

Ilisallugit pivalliagutet Kaujimanigavillu sulijunik. **Inosippit sungitotigivauk!!** Kaujigajattait ânniasiutinnik paitsijimillonet, inosiKatsianimmut ininganit, anniasiuvimmit ugvalu ejanik aullaiKattatumit. Ilinniavimmi oKaudjuitingit Kaujigumaguvit aiviusot amma Kagitaujakkut Kaujigajagivutit. Tamakkua inuit ilinnik ikajugumajut sunialimmangâppit Kanuinianginavit inosiKatsialutillu.

Ilinniatillutit imminik – inoninni!

Sivungani isumaKakKânak ilagenniKagiamut:

1. IsumajâgutigikKâlutit imminik, sinnatomagijait tugagutigigumajattilu, Kanuk ilagegi-amut amma Kanuk ilagennik attuiniammangât inosinnik. Isumajâgillugu Kanuk kajusiutigijait attuiniammangât asinnik inunnik ikKagijannik.
2. Pitâllutit sulijunik mitsânut HIV/AIDS, STDs, amma nutagatsaKannimut Kaujitsiamagillutillu Kaujisiutinik.
3. Aillutit niuviffimut inosiKatsianiup ininganullonet aitsilutit ponnik. Apigillugu ejaligiji ugvalu inosiKatsianimmut suliaKatti pillugit nallinginnik utsojanik atusongummangâppit ponnut.
4. Uttulutit atigianga pok pegiangalu taimâtsiak Kanuigigunnailugunut. Annait uttukatasot bananamik cucumberimillonet atullutik.

Atuinnauliguvit ilagenniKagiamut:

5. Atuallogu allasimajut pongani Kaujimatsialutillu pot puvisonguninginnik. Kaujillutillu

Kanganut uvlunganik imungani. Pot piungilisot sollu immutut. Uvlunga atunianninut pommik sivulliujujsauvuk sivungani uvlungata imungani sakKijâjob.

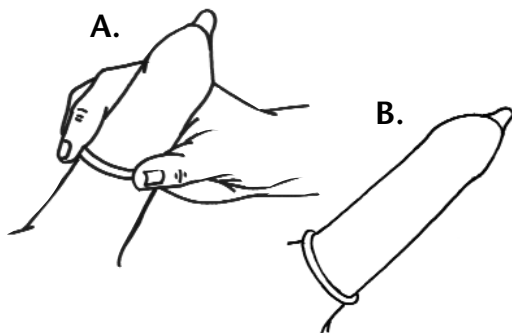
6. Ammalugu ponga pitsâtailillutit. Alittailillugu pok igvit kigutinnut tikinnulonet.

Thirteenait Kaujisiutet pommik atugiamut

7. Tâмна pok mikijumik nuvuKaniattuk esuani. Tigullugu esua ilillugu esuanut sitijob usob.

8. Putjualugu isunga pop aniukKatillugu anuginga. Isua Kulianejutsaujuk usungata.

9. Imunialillugu pok taununga atianut usuppit.

10. Piunitsaugajattuk ilipsiguvit utsojamik silatiantut poppit ajunnanginitsauniammat ilagenniKannik. Utsojak jelly-sollu sanajausimajuk atugianga povisonut ponnut. Tamânejuk ikKanattuk maligatsak pillugu utsojak puigulautsimagiaKangitait. **Atula-utsimaniannak utsojanik sanajausimajunik utsunit Kanuittutuinnanit.** Utsojait sanajausimajut utsunganit sollu Vaseline, agganut mingugigavit, batamik, Crisco ugvalu sunamik utsujamik pommik alittuisagailuagajattut. Utsojait sanajausimaluattut sollu imaKatillugit sollu KY jelly tamakkua atugialittiuluak. PitâgajakKutit KY jelly-mik ejanik aullaiKattatuni ugvalu inosiKatsianimmut ininganit ugvalu ânniasiugvimit.

Apigillutit niuvittimik ugvalu suliaKattimik utsojait Kanuingitut atugiangit povisot pot nallianguummangâta.

11. Angutik Kapaigetuummat (Kapajjuk) usunga iKigiasiKattatuk. Tigumiatsainaluni atianik pongata petsinialluni usumminik Kapaigetuummat. Sollu pengipauk ponga situgajattuk pelluni nipinialluni allât iluanut ilagejagata.
12. Kilallugu uigunimmik ponga iginiallugu. AtugasuaKattanak pommik magguitullutit tapsumingatsainak.
13. Ugvalugik aggatit. SilakKijaKatigenialillutik.

Annait pongit

Annait pingit povisot pot sanajausimajut ilisongudlugit annaup iluanut ilagenniKakKâtinnagu. Annait Kaujitihsimalittut uttuKattadlutik ilijautsi-asot kisiani amma petsigiamut. Taimatsainak maligaleet pillugit annait pongit sollu asingitigut aittunattutâttailigutet. Puvisongugialeet, atullugit

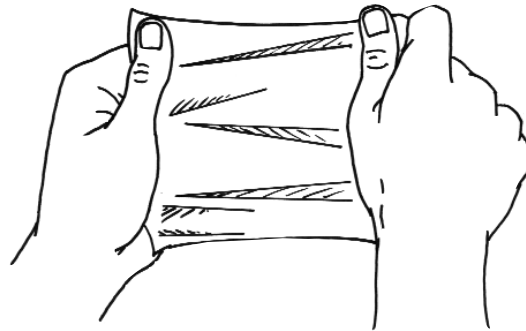
uvlungata sivungani allasimajut amma piulima-jaugialeet nammatumi.

Annanut pot pijausot kisiani ilanginni niuviffini. ApigigajakKutit tamâni niuviffini pitaKammangâta.

Kanimmasittâtailigiak ilagennik Kaningitigut

Kaningitigut ilagennik ulugiannanginitsak HIV-mik ilagennituinnamit tagvatuali sulil ulugian-natung. Ulugiannamagittuk aittutaugiamut asinginnik STDs sollar aittunattunik, aittunattuk (chlamydia), aittunattuk (gonorrhoea), tingullusin-immut ugvalu ânniatâllutit ilagenniKaguvit Kaningitigut.

Kanuittailimmaginiaguvit nalliatuinnak usuk piluattauniattuk pokajutsaujuk. ImmaKâ atugumaniangilatit utsojanik ugvalu utsutâsimajunik ponnik ilagennikut Kanitigut. Sollu taimâk pini-aguvit ilagennimik Kanitigut annaup illiangata

pânganik, atugajakKutit kigutiligijaulluni kamagijautsiagutinganik, plastic-sajammut imullugu ugvalu pok kipillugu takinitsauningagut tasitillugu nukKatitsiniammat illiangata imanginnik iluanottaitillugit Kanippit.

kigutiligijaulluni kamagijautsiagutingit

kigutiligijaulluni kamagijautsiagutik tasisok kigutiligijimmu atuttauKattatuk Kaninnut kigutinnik tataigiasigamik. Sollu apigiguvit kigutiligijimmik ugvalu suliaKattimik tamâni ugvalu ânniasiugvimi pitagajakKutit tapkunangat immaKâ. Atugiangit kigutiligijaulluni kamagijautsianigutingit ajunnangimagittut. IlipsiKânak Kaninnik illiangata pânganut ugvalu itinganut asippit, tasitiniillugu kigutiligijaulluni kamagijautsiagutinga tamaungagalak agvianiammat imanginnik Kaninnotaitillugit.

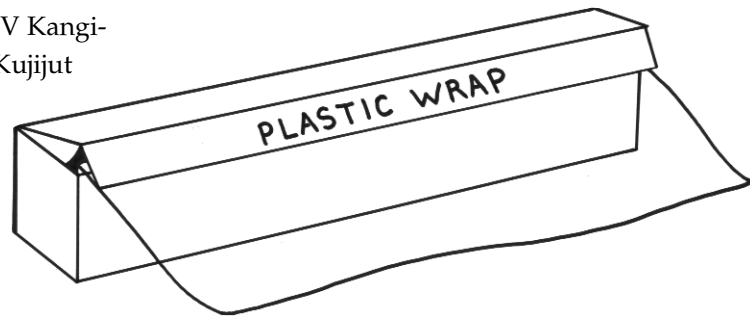
Sullusiammagik potitut maligatsaKajut mitsânut kigutiligijaulluni kamagijautsiagutinginnik.

1. Sanajausimagialet tasionnit.
2. IlipsigiaKavutit nalunaikkutamik sanigânganut nallianut Kaujmaniagavit nallia sanigânga KaninneKaumangât. Tamanna ikKanaluaattuk sollar nukKangagalâliguvit ammalu utiniaguvit ilagennimik Kanitigut.
3. Tusatsiagutik tamakkua kigutiligijaulluni kamagijautsianinganut atuttauKattatut ugvatausot atugiallatausongudlutillu.

Tasisok imugutik

Ilangani kigutiligijaulluni kamagijautsiagutingit nagvataugunnangitut ugvalu puigusottit tigugiangit. Allât sanajausimangikaluappat tasisongutilugu, tasisok imugutik tajak Saran Wrap Kablunâtut Kanimmasittâtailititsisok taimâtsainak. Ottut-augamik sakKititsisimajut tamanna HIV Kangi-gajangituk tapsumona. Malillugit pikKujjijut

taimatsainak sollu atuguvit kigutiligijaulluni kamagijautsianingatut. Sollu atuguvit tasisomik imugutimik, atugiagiallalunnagu. Alitsituinnalutit nutâmik atugunnangitait iningani pop.

Pot ilagenniKalluni Kanitigut illiangata pângagut itingagullonet

Sollu puigusimaguvit kigutiligijaulluni kamagijautsiagutinganik amma nagvâgunnangikunni tasisok imugutik, atusonguvutit pommik taimâtsainak. Ammalugu poppit ponga pitsâtailillutit amnavallianialillugu. kidjautiKallutit kipinial-

lugu takiningagut isua tikillugu. Ammajutsaujuk sollu tasisongulluni tigikKutok mikijuk. Malillutit taimâtsainak maligatsanginnik kigutiligijaulluni kamagijautsianingatut tavatualli iginiillugu pok atugegunni.

Piluattukut piuset

Tasionut ungilannatollutik piungilititsisot

Ilangit inuit piungiliutjausot tasionut. Taimâk atuligamik ponnik kigutiligijauullutillu kamagijautsiagutinginnut sukallaniKagajattok. Inuit

tasionut ungilannatollutik piungiliKattatut atugiallagamut ilisajutsait mitsânut pottâgiallagamut.

Pottâgiallalugu

Sollu angutik tasionut ungilannatollutik piungilititsipat tapsuminga, atugiallagiaKagajattuk saugatsop amittajanganik usumminut sivungani amma tasisomik pommik silatianut ilipsiniammiluni. Tamna saugatsop amittajanganik attuniangimat tasisomik uvininganut amma Kanimmasittâtaititsiniammik HIV-mik ugvalu asinginnik STDs. Sollu annak piungiliutjaugajappat tasisomut

tamna angutik atijutsauvuk pommik sivungani ilonnanga imutsivigillugu saugatsop amittajanganik poKalilluni. Tamna tasisok pok Kanimmasittâtaititsiluni annamik HIV-tâgiamut asinginnilu STDs amma saugatsujatsajak attuitaititsinialitilugu tasisomik attuniangimat uvininganut.

Salummasainik

Salummasainik oKajuk ugvagiamut iluanik illiapit itinnilu. Ilangit inuit taimâk piKattatut salumanit-saugiamut. AtuluaKattatut galâtuinnak vinegarimik imammilu.

Taimâk ugvanik sivunga kingunganilonnet ilagenniup **nukKatitsiniangituk** HIV-mik iluanonninganut timippit. Sulijullu, immaKâ ajunnangin-

itsautitsigajattuk iluanonninganik. Imak vinegarilonet Kitsuagigajattuk iluanik illiapit itippilonnet ammalu ammailluni HIV-mut iluanut igvit timip-pit aijanialittilugu. **Salummasainik piulungilak sidontinga tikikasâlittilugu ilagenniKakasânnut.**

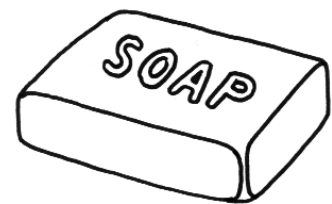
Kanimmasittâtailigiak suliaKadluni – silatsuami tiliutjigutingit

Inuit suliaKaKattatut aunnik timiullu imanginnik ilisimajut atugiamik tajamik “silatsuami-tiliugutingit” aittutauttailigasuumut sunatuinnanit Kanimmasinnit HIV-millu. Silatsuami tiliugutingit maligatsauvut piujut kinatuinnamut attuttaugajattumut aungitigut imangitigullonet. Maligatsait oKajut Kanimmasittâtailigianganut uvinet ammalu Kanuk salummasaigiamut Kanimmasilinnik sollaru HIV-tut. Tamakkua piujuit maligatsait ilonnatinut Kaujimagiangit atugiangillu.

1. Atullutit tasionik aggajânik Kangatuinnak attuiniaguvit kinatuinnaup aunganik imanginnilonnet.

- Atullugu ilua aggajâppit pettainatappit tigullugu ainga aggajâppit mumingani-
ammat.
- Igillugu atusimajuk aggajâk saniutim-
mut.
- Ugvalugik aggatit nigumittumut ugva-
tilimmut imammut.
- Tigusillutit nâmmagijannik aggajân-
nik atillugik aummik attuiKânak
ugalu timiup imanganik.
- Kanga pijageguvit pejaigasualiguvil-
lu aggajânnik, pellugu aggajât
pakvinit aikkut taimâk sivullik agga-
jâk peniammat mumingaluni.

2. Atullutit igijausomik sailitamik Kanimmasittâtailigasuumut annugâttit aummit imanginnilonnet timiup. Ilangani kuvijausongummata sippaKititsidlutillonet.

3. Atullutit Kaniup matunganik Kaujimangikuvit sunamut Kuittumangât kina. Aittutaunian-gitutit Kuittutaujunik ilonnainik HIV-Kajunut. Puvallutuk (TB) Kanimmasik aittotigijausok KuittujuKalimmat. Kaujimangikuvit sunamut KuittujuKalimmangât piuluagajakKuk atuguvit Kaniup matunganik igijausomik. Inuit HIV-let Kanimmasittâsot asimminit inunnit taimâtuinnak, tagva KuittuKattaguvit piun-itsaugajakKuk atuguvit aittunianginanni amma.

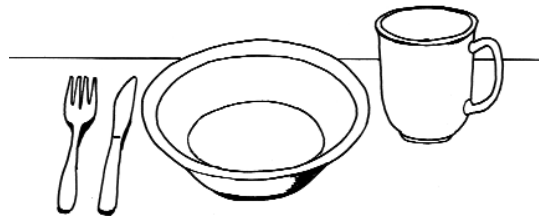
4. Agganik ugvanik immaKâ ikKanammaginippauningata ilagivauk atugianga silatsuami tili-ugutinginni.

- Tugâtillugit aggatit ugavimmut.
- Ugvalugit aggatit sivungani atigeguvillu aggajânnik Kanimmasittâtailigiamut.
- Ugvautittâluvinillutit nigumittumillu imammik ugvanialillutit agganik 30 seconds tikillugu.
- Panitsiamagillugit aggatit.
- Ugvalutit agganik iluingalugit, pilu-attumik kukittit akungagullu tikittit.

5. Atuguvit salummasaigutimmik atautsimik akupliKatillugu senanik imannik tuKutsisot ilonnagalanginnik Kanimmasinik, ilagillugu HIV. Sollu auk imangillu timiup atujaugiaKajunnut nipisot attuisollonet, ugvalugu tamannagalak salummasaigutimmut tamatumunga.

6. Sollu ikKutuiguvit annugânnik aulinnik imanginnilonnet timippit pitalinnik, aulattailitillugu ailiguvit ikKutuigutimmut. Atullutit nigumittumik ugvautilimmik imammik salummalugu panitsevimmi panillugit. Sollu auKaluadlapata timiup imanginnilu pitaKaluadlapata ilagiallagajattait salummasaigutigiallamik imannut.

7. Maggaliliguvit, allât kinamut Kaujimajajumut HIV-Kasimanninganik, pilu-attukut tiliutjaugiaKangituk. Atullutit ugvautiluvinilimmik imammik ammalu ugvautinga pejatsianiallugu pijageguvit.

Kaujisiutigiallait silatsuami tiliutjaunigiallanginnut, mikKutitut-kipittaunik amma suliaKallutit pijaunet pitâgijausot *Allanginni SuliaKadluni Kanimmasittâtailigiamut InosiKatsianimmulu* (Treasury Board of Canada, talimmangani akKisuttausimajumi) pijausot Canadalimâmi katutjiKatigenninginnut Paitsijet AIDS-nut kamajinginnit, c/o Diane Fillion, AngajukKânga, Module G, Ottawa Anniasiugvinga-kinakkunut Aivinga, 501 Smyth Road, Ottawa ON K1H 8L6, e-mail: dfillion@ogh.on.ca.

Kaujisiutigiallanik mitsânut HIV/AIDS
Kanimmasinginnut, atuatsisonguvutit aippanganik
atuagammik tapkunani, oKautillugu anniasiugvik
ugvalu inosiKatsianimmut ininginnut
nunalituKauvinni, ugvalu uttulutit ukuninga:

Kagitaujakkut

Health Canada
(InosiKatsianimmut Canadami)
www.hc-sc.gc.ca/aids.htm

Canadian AIDS Treatment Information Exchange
(Canadalimâmi AIDS-nut Anniasiutinginnut
Kaujisiutingit)
www.catie.ca

Canadian Aboriginal AIDS Network (Canadalimâmi
NunaKakKâsimajut AIDS-nut Kaujisannik)
www.caan.ca

Canadian HIV/AIDS Legal Network (Maligatsatigut
Kaujisannik)
www.aidslaw.ca

AkiKangitut fonnivet

Ikajuttauvik fonnik amma AIDS Kaujigumannik
(Western Arctic) 1 (800) 661-0844 ugvalu
920-2121 (Yellowknife) sepamit aifamunut unnusa

Nunavut AIDS Kaujigumannik
1 (800) 661-0795 ugvalu 979-0520 (Yellowknife)
sepamit aifamunut unnusa

Comité des personnes atteintes du virus d'immun-
odéficience humaine du Québec
1 (800) 927-2844 (Montreal)

Newfoundland and Labrador
AIDS katimattigut

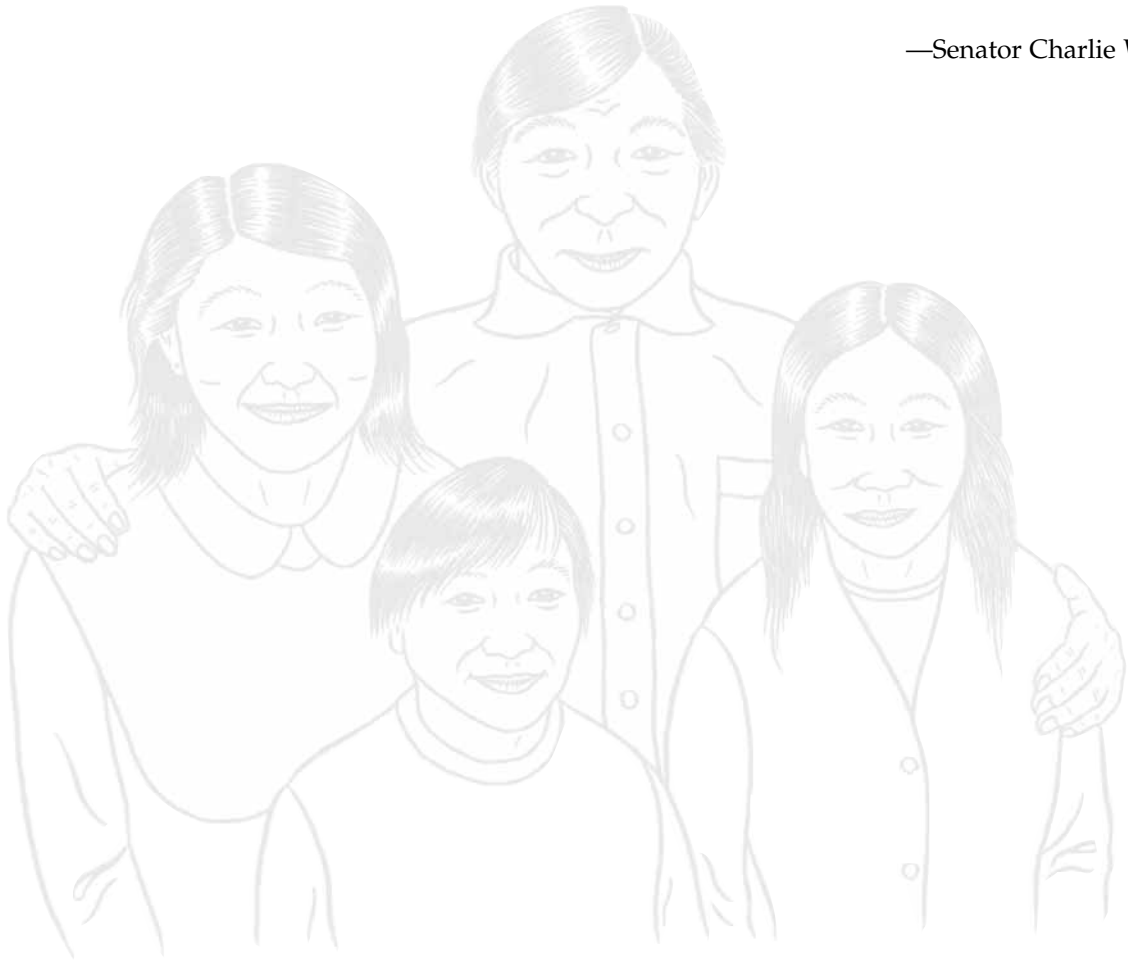
OKausingit

Uvagut ilagijaulikKugut nunatsuap inoKatinginnut. Sollu sunatuinnatigut isumajâgijauluattutigut tachattini, Kanimmaset killiniKangimagittut. Ilonnata suliaKavugut akKitaugutinnik imminik ammalu ikajuttigedluta plusigigumajattigut kajusiutigigumajattigullu. HIV amma AIDS kamagijautsianiKasot, taimaimmat, kajusinniKajutsaavugut inollutalu tapkutigona!

—Mary Simon, kivKatutti Tachatta Suliagijanginni

Una allatausimajuk piujuallukkut suliagijausimajuk ammalu Kaujitsivallidluni. Nalungilangalu tamakkua inoKatiget nakupsaniattut Kaujivallialutik tapsuminga nutâmik ammalu tamânguluak, tuKunnatumik Kanimmasialummik.

—Senator Charlie Watt

ᐱᐸᐸᐸ ᐱᐸᐸᐸ ᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸᐸ

PAUKTUUTIT

Inuit Women's Association